

**ORGANIZACJA KONTROLI ZARZĄDCZEJ
W URZĘDZIE MIEJSKIM W SANDOMIERZU
ORAZ ZASADY JEJ FUNKCJONOWANIA**

§ 1

1. W związku z art. 69 ust. 1 pkt 3 ustawy z 27.8.2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz.U. 2013 poz. 885 z późn.zm.) w oparciu o standardy kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych wprowadzone komunikatem Nr 23 Ministra Finansów z 16.12.2009 r. (Dz.Urz. Ministra Finansów Nr 15, poz. 84) wprowadza się w Urzędzie Miejskim w Sandomierzu system kontroli zarządczej
2. Za koordynację systemu kontroli zarządczej odpowiada I Zastępca Burmistrza zwany dalej koordynatorem

§ 2

Użyte w zarządzeniu pojęcia mają następujące znaczenie:

- 1) **identyfikacja ryzyka** – ustalenie występującego lub możliwego do wystąpienia ryzyka zagrażającego realizacji celów i zadań;
- 2) **istotne ryzyko** – ryzyko, którego poziom może zagrozić realizacji celów jednostki;
- 3) **kontrola** – czynność polegająca na sprawdzeniu stanu faktycznego i porównaniu ze stanem wymaganym (wyznaczonym) w normach prawnych, technicznych, ekonomicznych, regulaminach i instrukcjach sposobu postępowania (procedurach) oraz sformułowaniu wniosków i zaleceń pokontrolnych, mających na celu zlikwidowanie nieprawidłowości, a także usprawnienie prac kontrolowanej jednostki;
- 4) **kontrola bieżąca** – stosowanie procedur kontrolnych i samokontroli w trakcie realizacji procesu/zadania/działania, najczęściej przed zakończeniem etapu procesu/zadania/działania;
- 5) **kontrola następcza** – badanie procesów, w tym operacji gospodarczych i finansowych już zrealizowanych, w oparciu o odzwierciedlające je dokumenty i produkty;
- 6) **kontrola wstępna** – zbadanie zamierzonych decyzji i operacji, przed ich podjęciem;
- 7) **kontrola zarządcza** – ogół działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy;
- 8) **mechanizmy kontroli** – wbudowane w proces lub system zasady, mające na celu racjonalne zapewnienie realizacji celów i zadań jednostki, zgodnie z określonymi standardami działania (procedurami), a także mające ograniczyć prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka lub zniwelować negatywne skutki już zaistniałego ryzyka;
- 9) **procedura** – sposób realizacji zadania (standard), załatwienia sprawy, realizacji projektu, zalecony przez kierownictwo jednostki w wewnętrznych uregulowaniach, stanowiący dla

pracowników wymagany sposób postępowania;

- 10) **ryzyko** – prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzeń, które mogą mieć wpływ na osiągnięcie zamierzonych celów lub powodują odchylenia od oczekiwanych rezultatów;
- 11) **zarządzanie ryzykiem** – projektowanie wewnętrznych uregulowań, zawierających mechanizmy kontroli ograniczające prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka lub jego skutki;
- 12) **zasada rzetelności** – wykonywanie obowiązków w sposób najbardziej prawidłowy i sumienny oraz terminowy przy posiadanych zasobach i istniejących uwarunkowaniach.

§ 3

Jednostka i jej komórki organizacyjne działają tak, aby:

- 1) osiągać swoje cele w sposób oszczędny i efektywny;
- 2) realizować zadania zgodnie z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi;
- 3) chronić zasoby rzeczowe i informacyjne;
- 4) zapobiegać i ograniczać błędy i nieprawidłowości, w oparciu o proces zarządzania ryzykiem oraz sprawny system przepływu informacji;
- 5) terminowo i rzetelnie wykonywać zadania, w tym sporządzać sprawozdania.

§ 4

1. Kontrola zarządcza realizowana jest w ramach wszystkich działań jednostki, w formie:
 - 1) kontroli wstępnej;
 - 2) kontroli bieżącej;
 - 3) kontroli następczej.
2. Kontrola wstępna ma na celu zapewnienie, że wszelkie działania, w tym operacje gospodarcze i finansowe, dotyczą ustalonych celów i będą realizowane w wysokościach określonych w planie finansowym, a przedstawiona dokumentacja spełnia kryteria kompletności i rzetelności. Kontroli wstępnej podlegają m.in.:
 - 1) projekty planów i przedsięwzięć;
 - 2) wnioski o wszczęcie postępowań o zamówienia publiczne;
 - 3) projekty umów;
 - 4) inne dokumenty wykazujące powstanie zobowiązań lub należności;
 - 5) dokumentacja kosztorysowa;
 - 6) inne dokumenty mające wpływ na działalność jednostki.
3. Kontrola bieżąca ma na celu zapewnienie:
 - 1) identyfikacji i eliminacji zjawisk, mogących negatywnie wpłynąć na realizację celów jednostki;
 - 2) uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów;
 - 3) optymalnego doboru metod i środków, służących osiągnięciu założonych celów;
 - 4) terminowej realizacji zadań;
 - 5) realizacji wydatków tylko w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.
4. Kontrola następcza ma na celu zweryfikowanie procesu/działania/zadania po jego zakończeniu, w celu oceny działalności jednostki i eliminacji stwierdzonych nieprawidłowości w przyszłości lub podjęcia działań zmierzających do ograniczenia ich

negatywnych skutków.

§ 5

1. W ramach form kontroli zarządczej, wymienionych w § 3 pkt. 1, kontrola zarządcza występuje w postaci:
 - 1) **samokontroli**, polegającej na bieżącym kontrolowaniu przez każdego pracownika prawidłowości wykonywania własnej pracy oraz obowiązków wynikających z posiadanego zakresu czynności;
 - 2) **kontroli funkcjonalnej**, polegającej na stosowaniu przez pracowników i kadre zarządzającą zaprojektowanych mechanizmów kontroli, w ramach realizacji zadań, operacji;
 - 3) **kontroli instytucjonalnej**, sprawowanej przez komórkę kontroli wewnętrznej, organ nadzorujący, NIK i inne instytucje kontrolne.

§ 6

1. Za kontrolę zarządczą odpowiedzialni są:
 - 1) kierownik jednostki;
 - 2) skarbnik (główny księgowy);
 - 3) kierownicy komórek organizacyjnych, w zakresie swoich kompetencji i w odniesieniu do komórek, którymi zarządzają;
 - 4) pracownicy zajmujący samodzielne stanowiska pracy w zakresie swoich kompetencji;
 - 5) osoby, którym powierzono określone obowiązki w zakresie gospodarki finansowej i gospodarowania mieniem jednostki;
 - 6) pozostali pracownicy jednostki w zakresie wykonywanych przez nich zadań.
2. Zakres przedmiotowy i podmiotowy odpowiedzialności osób wymienionych w ust. 1 pkt 1–4 i 6 wynika z zadań określonych regulaminem organizacyjnym dla poszczególnych służb i komórek organizacyjnych oraz z podporządkowania tych komórek, ustalonego w schemacie organizacyjnym jednostki.
3. Powierzenie obowiązków w zakresie gospodarki finansowej i gospodarowania mieniem następuje w formie pisemnego pełnomocnictwa lub upoważnienia.

§ 7.

Środowisko wewnętrzne kontroli zarządczej

1. System zarządzania jednostką i jej komórkami funkcjonuje w oparciu o:
 - 1) zasady dobrej współpracy, współzycia społecznego i etyki;
 - 2) obowiązek przestrzegania przepisów prawa;
 - 3) zaangażowanie w wykonywanie obowiązków i działanie dla dobra jednostki.
2. W jednostce obowiązuje kodeks etyki.
3. Gwarancją posiadania przez pracowników i kierownictwo jednostki odpowiednich kompetencji zawodowych są następujące zasady:
 - 1) przestrzeganie procedur procesu zatrudniania w celu zapewnienia wyboru najlepszego kandydata na dane stanowisko pracy;
 - 2) zapewnianie pracownikom warunków do podnoszenia kwalifikacji zawodowych m.in. poprzez dostarczanie aktualnych przepisów prawa, opracowań literatury, umożliwianie

- uczestnictwa w kursach specjalistycznych oraz poprzez szkolenia na stanowisku pracy;
- 3) planowanie szkoleń w oparciu o system ocen pracowniczych;
 - 4) przeprowadzanie przez bezpośredniego przełożonego instruktażu w zakresie sposobu wykonania zleconych pracownikowi czynności.
4. W jednostce funkcjonuje monitorowana na bieżąco polityka kadrowa, dostosowana do celów i zadań.
5. Struktura organizacyjna jednostki została określona w regulaminie organizacyjnym i jest dostosowana do aktualnych celów i zadań, w tym:
- 1) zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności poszczególnych komórek organizacyjnych jednostki oraz zakres podległości pracowników jest określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny;
 - 2) zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności poszczególnych komórek organizacyjnych jednostki oraz zakres podległości pracowników podlega bieżącemu monitoringowi i w miarę potrzeby aktualizacji;
 - 3) każdy pracownik posiada określony na piśmie zakres jego obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności;
 - 4) zakres obowiązków pracowników danej komórki organizacyjnej jest sporządzany w momencie zatrudnienia pracownika, a zmiany tego zakresu są wprowadzane niezwłocznie po ich zaistnieniu;
 - 5) kierownicy komórek organizacyjnych ponoszą odpowiedzialność za aktualizację zakresów obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności podległych im pracowników.
6. W przypadku delegowania uprawnień, w tym z zakresu gospodarki finansowej lub majątkowej, poszczególnym osobom zarządzającym lub pracownikom jednostki, stosowane są następujące zasady:
- 1) zakres delegowanych uprawnień musi być odpowiedni do wagi podejmowanych decyzji, stopnia ich skomplikowania i ryzyka z nimi związanego;
 - 2) delegowaniu podlegają przede wszystkim uprawnienia do podejmowania decyzji o bieżącym charakterze;
 - 3) przyjęcie delegowanych uprawnień potwierdzone jest podpisem;
 - 4) pisemności, w tym m.in. powierzenia pracownikom mienia do korzystania.
7. Za precyzyjnie określanie zakresu uprawnień delegowanych odpowiada osoba delegująca uprawnienie.

§ 8.

Zarządzanie ryzykiem

1. W jednostce obowiązuje polityka zarządzania ryzykiem.
2. Polityka zarządzania ryzykiem zapewnia udokumentowaną analizę ryzyka w odniesieniu do celów i zadań przeprowadzaną nie rzadziej niż raz w roku.
3. Za określenie akceptowanego poziomu ryzyka odpowiada kierownik jednostki.
4. W ramach identyfikacji ryzyka dokonywana będzie identyfikacja ryzyka wewnętrznego oraz zewnętrznego, dotyczącego zarówno działania całej jednostki, jak i prowadzonych przez nią konkretnych programów, projektów bądź zadań.

5. Kierownicy komórek organizacyjnych mają obowiązek rejestrowania i analizy istotnych ryzyk oraz przekazywania przynajmniej raz w roku takiego rejestru do koordynatora kontroli zarządczej.
6. Każdy pracownik jednostki ma obowiązek zgłaszania do bezpośredniego przełożonego zidentyfikowanego istotnego ryzyka, zgodnie z obowiązującymi w jednostce procedurami.
7. W przypadku istotnej zmiany warunków, w których funkcjonuje jednostka, identyfikacja ryzyka jest ponawiana.
8. Istotne ryzyko operacyjne podlega analizie, mającej na celu określenie możliwych skutków i prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka.
9. Za zarządzanie ryzykiem operacyjnym odpowiadają, w zakresie swoich uprawnień, kierownicy komórek organizacyjnych.
10. W przypadkach szczególnych decyzję o rodzaju reakcji na ryzyko, zgodnie z polityką zarządzania ryzykiem, podejmuje kierownik jednostki.

§ 9.

Dokumentacja kontroli zarządczej

1. Dokumentację systemu kontroli zarządczej stanowią wszystkie wewnętrzne uregulowania i wytyczne obowiązujące w jednostce oraz dokumenty określające zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności pracowników.
2. Projektowanie i wdrażanie wewnętrznych uregulowań odbywa się wg określonych w jednostce procedur, zapewniających spójność systemu kontroli zarządczej.
3. W jednostce prowadzone są m.in. rejestry:
 - 1) wydanych wewnętrznych uregulowań;
 - 2) udzielonych pełnomocnictw;
 - 3) wydanych upoważnień;
 - 4) zawartych umów;
 - 5) ryzyk.
4. Kierownicy komórek organizacyjnych gromadzą wewnętrzne uregulowania, w tym instrukcje, procedury i wytyczne kierownictwa jednostki, a dokumentacja ta jest dostępna dla wszystkich osób, dla których jest niezbędna dla wykonywania obowiązków służbowych, z zachowaniem zasad dostępu do informacji ustawowo chronionych.
5. Dokumentowaniu podlegają m.in.:
 - 1) wszystkie istotne zdarzenia, w tym gospodarcze i finansowe, z zachowaniem zasady rzetelności;
 - 2) dyspozycja środkami pieniężnymi, co w przypadku zatwierdzenia rachunku/faktury VAT do zapłaty oznacza zamieszczenie na nich odpowiedniej adnotacji wraz z podpisem;
 - 3) potwierdzenie dokonania kontroli przez osobę kontrolującą, poprzez złożenie własnoręcznego podpisu na dokumencie, wraz z datą.

§ 10

Mechanizmy kontroli – nadzór

1. W jednostce istnieje system nadzoru, którego celem jest upewnienie się, że wyznaczone zadania są realizowane oszczędnie, efektywnie i skutecznie. Nadzór realizowany jest na szczeblu:

- 1) kierownika jednostki i skarbnika (głównego księgowego), odpowiednio do zakresu swoich uprawnień;
 - 2) kierowników komórek organizacyjnych jednostki.
2. Wewnętrzne uregulowania jednostki zawierają procedury w zakresie nadzoru i wskazują osoby odpowiedzialne za ten nadzór.

§ 11.

Mechanizmy kontroli – ciągłość działalności

1. W jednostce funkcjonują mechanizmy kontroli, mające na celu utrzymanie ciągłości działalności, w tym zidentyfikowano obszary/stanowiska pracy, których funkcjonowanie jest niezbędne dla realizacji celów jednostki.
2. Kierownicy komórek organizacyjnych identyfikują i prowadzą wykaz obszarów/stanowisk pracy, których ciągłość działania jest niezbędna dla realizacji celów jednostki, wraz ze wskazaniem mechanizmów kontrolnych zabezpieczających ciągłość działania.
3. Za funkcjonowanie mechanizmów kontroli, mających na celu utrzymanie ciągłości działalności jednostki, odpowiadają pracownicy, którym powierzono odpowiednie zadania.
4. Pracownicy, o których mowa w ust. 3, tworzą plany awaryjne dla obszarów zagrożonych przerwaniem ciągłości działalności.
5. Za nadzór nad funkcjonowaniem mechanizmów kontroli, mających na celu utrzymanie ciągłości działalności jednostki, odpowiadają, zgodnie z zakresem odpowiedzialności, kierownik jednostki, główny księgowy oraz kierownicy komórek organizacyjnych.

§ 12.

Mechanizmy kontroli – ochrona zasobów

1. W jednostce zasoby rzeczowe i inne aktywa podlegają ochronie. Zaliczono do nich, m.in.:
 - 1) aktywa trwałe: wartości niematerialne i prawne, środki trwałe, pozostałe środki trwałe, środki trwałe w budowie, należności długoterminowe, inwestycje długoterminowe;
 - 2) aktywa obrotowe: środki pieniężne na rachunkach bankowych, zapasy, zaliczki na dostawy, należności krótkoterminowe, inwestycje krótkoterminowe;
 - 3) zasoby informacyjne, zapisane również na nośnikach magnetycznych, a w szczególności informacje dotyczące: zdarzeń gospodarczych, wynikających np. z umowy, zlecenia, dowodów zakupu towarów i usług, dowodów przychodu i rozchodu aktywów, z zapisów zawartych w księgach rachunkowych, a także z danych o działalności jednostki zawartych w innych dokumentach i ewidencjach.
2. W celu zapewnienia właściwego gospodarowania mieniem jednostki i jego ochrony wprowadza się następujące działania:
 - 1) kontrolę zabezpieczenia mienia przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub kradzieżą, w tym zabezpieczenia środków trwałych, środków trwałych w budowie, zapasów (materiałów);
 - 2) kontrolę gospodarki składnikami majątkowymi dokonywaną poprzez okresowe porównania rzeczywistego stanu aktywów i pasywów jednostki z zapisami w stosownych ewidencjach.
3. Dostęp do zasobów materialnych i informacyjnych jednostki mają wyłącznie osoby upoważnione.
4. Inwentaryzacje rzeczowych składników majątkowych jednostki przeprowadzane są zgodnie

z instrukcją inwentaryzacyjną.

5. Obowiązki mające wpływ na dystrybucję i ochronę zasobów jednostki są rozdzielone pomiędzy właściwych pracowników jednostki.
6. Kierownicy komórek organizacyjnych prowadzą zestawienia podstawowych obowiązków, które muszą być rozdzielone pomiędzy właściwych pracowników, stosownie do zakresu ich obowiązków.

§ 13.

Szczegółowe mechanizmy kontroli dotyczących operacji finansowych i gospodarczych

1. W ramach szczegółowych mechanizmów kontroli dotyczących operacji finansowych i gospodarczych funkcjonuje:
 - 1) roczny plan finansowy (budżet);
 - 2) obowiązek badania i porównania stanu faktycznego ze stanem wymaganym w zakresie:
 - a) pobierania i gromadzenia środków publicznych;
 - b) zaciągania zobowiązań finansowych i dokonywania wydatków ze środków publicznych;
 - c) udzielania zamówień publicznych;
 - d) zwrotu środków publicznych.
2. W ramach mechanizmów kontroli dotyczących operacji finansowych i gospodarczych przeprowadzana jest:
 - 1) weryfikacja formalna, która ma zapewnić wiarygodność produktu i dokumentów, w szczególności zbadanie, czy:
 - a) dokument został wystawiony przez właściwy podmiot;
 - b) operacji dokonały upoważnione do tego osoby;
 - c) dokument został zatwierdzony przez osoby upoważnione;
 - d) treść i forma dokumentu odpowiadają przepisom prawa;
 - e) czynność została poprzedzona zawarciem umowy;
 - f) zawarcie umowy zostało poprzedzone postępowaniem przewidzianym w obowiązujących przepisach (np. w ustawie – Prawo zamówień publicznych);
 - g) uczestnicy zdarzenia gospodarczego potwierdzili na dokumencie fakt zdarzenia gospodarczego, co do ilości, wartości, wydatku;
 - h) zobowiązani do kontroli zdarzenia gospodarczego na danym etapie wykonali tę kontrolę w sposób należyty, a fakt wykonania kontroli potwierdzili na odnośnym dokumencie;
 - 2) weryfikacja merytoryczna, która ma zapewnić celowość danego działania, zgodność z planem lub ustaleniami zawartymi w umowie itp., w szczególności zbadanie, czy:
 - a) operacja gospodarcza jest ujęta w planie i zgodna, co do ilości, jakości, kosztu, miejsca i czasu wykonania;
 - b) operacja gospodarcza jest celowa;
 - c) dane zawarte w dokumencie odpowiadają rzeczywistości, tj. czy dane dotyczące wykonania rzeczowego są zgodne ze stanem faktycznym, czy zostały wykazane w sposób rzetelny i zgodnie z obowiązującymi normami/umowami;
 - d) zastosowane ceny i stawki są zgodne z zawartymi umowami lub innymi przepisami

obowiązującymi w danym zakresie;

e) zdarzenie gospodarcze przebiegało zgodnie z obowiązującym prawem.

3) weryfikacja pod względem rachunkowym, która polega na sprawdzeniu poprawności i rzetelności wyliczeń zawartych w dokumentach.

3. Kontroli podlegają wszystkie dokumenty dotyczące zdarzeń gospodarczych powstałych, jak i mających nastąpić w przyszłości, nawet jeżeli nie są to dowody księgowe w rozumieniu ustawy o rachunkowości, w tym dokumenty:

1) zewnętrzne obce – pochodzące od kontrahentów;

2) zewnętrzne własne – przekazywane kontrahentom (w oryginale);

3) wewnętrzne – obejmujące operacje wewnątrz jednostki.

4. Kontrola dochodów polega na sprawdzeniu, czy:

1) prawidłowo i terminowo ustalono należności;

2) właściwie i poprawnie prowadzono ewidencję przychodów wg ich rodzajów i kwot;

3) terminowo wysyłano faktury za wykonane usługi;

4) terminowo wysłano do zobowiązanych upomnienia oraz wdrożono w stosunku do nich środki egzekucyjne przewidziane prawem;

5) umarzano i odpisywano należności nieściągnięte w granicach przysługujących uprawnień.

5. W ramach kontroli wydatków sprawdzeniu podlega, czy:

1) dokumenty w treści i formie odpowiadają przepisom prawa i przepisom wewnętrznym obowiązującym w jednostce;

2) dokumentacja została w prawidłowy sposób sporządzona i opisana, w tym uczestniczący w zdarzeniu gospodarczym potwierdzili na dokumencie fakt zdarzenia gospodarczego, co do ilości, jakości, czasu itp.;

3) operacji gospodarczej dokonały upoważnione do tego osoby;

4) zobowiązani do kontroli zdarzenia na danym etapie wykonali tę kontrolę, a fakt jej dokonania potwierdzili na dokumencie datą i podpisem;

5) Przestrzegane są wymagania dotyczące dyscypliny finansów publicznych.

6. Zaciągnięcie zobowiązań następuje w formie udokumentowanej (umowy, zlecenia, zamówienia) w jasny sposób opisujący, w szczególności:

1) obowiązki stron w zakresie przedmiotu zamówienia;

2) ceny, terminy wykonania i płatności;

3) warunki gwarancji.

7. Udzielenie zamówienia publicznego następuje poprzez złożenie odpowiedniego wniosku, wg obowiązujących procedur.

§ 14.

Szczegółowe mechanizmy kontroli dotyczących systemów informatycznych

1. W ramach mechanizmów kontroli dotyczących systemów informatycznych:

1) w jednostce wymagane jest korzystanie wyłącznie z aplikacji zatwierdzonych do użytku;

2) stosowane są jasne zasady i procedury przydzielania i cofania dostępu do poszczególnych zasobów – danych, sieci, aplikacji, oprogramowania systemowego, dokonywania i zatwierdzania zmian w aplikacjach;

- 3) prowadzi się rejestr użytkowników i przydzielonego im dostępu;
 - 4) wprowadzono fizyczne i logiczne środki zapobiegania i wykrywania nieuprawnionego dostępu do zasobów informatycznych – w razie wykrycia nieuprawnionego dostępu wyjaśnia się takie przypadki i podejmuje odpowiednie działania zaradcze oraz dyscyplinujące;
 - 5) dostęp programistów do oprogramowania i jego zakres jest okresowo poddawany przeglądowi w celu weryfikacji zasadności przyznanego zakresu dostępu;
 - 6) wprowadza się zakaz samodzielnego instalowania i używania nieautoryzowanych aplikacji – oprogramowania z internetu, prywatnego oprogramowania pracowników;
 - 7) w jednostce stosowane jest oprogramowanie antywirusowe;
 - 8) działanie nowych lub zmienionych aplikacji jest testowane przed wprowadzeniem do użytku;
 - 9) kopie oprogramowania przechowywane są w ściśle określonych bibliotekach, a dostęp do nich jest ograniczony;
 - 10) w jednostce stosowane są zasady i procedury wycofania komputerów, dysków, nośników lub zmiany ich przeznaczenia – usuwa się z nich wrażliwe dane;
 - 11) wszystkie ścieżki dostępu do oprogramowania zostały zidentyfikowane i wprowadzono mechanizmy wykrywające nieuprawniony dostęp i zapobiegające mu, a korzystanie ze ścieżek dostępu jest monitorowane;
 - 12) wejścia użytkowników do oprogramowania i ich działania są monitorowane;
 - 13) zapewnione są odpowiednie mechanizmy utrzymania ciągłości działania systemów informatycznych, baz danych i aplikacji (w procesie zarządzania ryzykiem uwzględnia się ryzyko związane z zasobami informatycznymi);
2. Szczegółowe wytyczne dotyczące bezpieczeństwa informatycznego zawarto w polityce bezpieczeństwa informacji.

§ 15.

Informacja i komunikacja

1. System efektywnej wewnętrznej komunikacji, gwarantujący przepływ informacji i ich właściwe zrozumienie, działa w oparciu o następujące zasady:
 - 1) kierownicy komórek organizacyjnych otrzymują wszystkie niezbędne dla ich funkcjonowania wytyczne, instrukcje, procedury, a szczególnie zarządzenia kierownika jednostki i pisma ogólne;
 - 2) obowiązkiem każdego pracownika wykonującego zadania jest informowanie przełożonych o stwierdzonych nieprawidłowościach i zagrożeniach wystąpienia nieprawidłowości;
 - 3) zarządzenia i inne przepisy wewnętrzne jednostki wskazują stanowiska pracy, w ramach których przewidziana jest odpowiedzialność za realizację danego zadania, a także zasady sporządzania i przekazywania dokumentacji powstałej w wyniku stosowania danego przepisu;
 - 4) kierownicy komórek organizacyjnych przekazują podległym im pracownikom właściwe i rzetelne informacje potrzebne im do wypełniania obowiązków (w szczególności wynikających z przyjętego systemu kontroli zarządczej); informacje, należy przekazywać w odpowiedniej formie i czasie;

- 5) kierownicy komórek organizacyjnych odpowiadają za informowanie o celach systemu kontroli zarządczej, sposobie jej funkcjonowania, a także roli i odpowiedzialności danego pracownika w systemie;
- 6) w ramach jednostki organizowane są spotkania kadry kierowniczej z pracownikami, podczas których są omawiane istotne problemy, ryzyka, słabości kontroli zarządczej.

2. Komunikacja zewnętrzna wspierana jest:

- 1) przez BIP i podmiotową stronę internetową jednostki;
- 2) określonymi zasadami komunikacji z podmiotami zewnętrznymi uregulowanymi w statucie jednostki, regulaminie organizacyjnym oraz w ramach udzielanych pełnomocnictw i upoważnień;
- 3) właściwym rozpatrywaniem skarg i wniosków.

§ 16.

Monitorowanie i ocena

1. Proces monitorowania i oceny skuteczności poszczególnych elementów systemu kontroli zarządczej działa w oparciu o:

- 1) prowadzenie okresowych czynności sprawdzających;
- 2) analizę realizacji wybranych celów i zadań, w oparciu o sprawozdawczość.

2. Ocena systemu kontroli zarządczej przeprowadzana jest wg następujących kryteriów:

- 1) poprawności organizacyjnej jednostki z punktu widzenia realizowanych celów;
- 2) zgodności z prawem;
- 3) gospodarności aktywności jednostki, zapewniającej uzyskanie przy najniższych nakładach (w danych warunkach) optymalnych efektów;
- 4) celowości zapewniającej eliminację działań niekorzystnych i zbędnych z punktu widzenia celów jednostki;
- 5) rzetelności i terminowości.

3. Za monitoring systemu kontroli zarządczej i jej poszczególnych elementów odpowiadają:

- 1) kierownik jednostki;
- 2) skarbnik (główny księgowy);
- 3) kierownicy komórek organizacyjnych, w zakresie swoich kompetencji i w odniesieniu do komórek, którymi zarządzają;
- 4) osoby, którym powierzono określone obowiązki w zakresie gospodarki finansowej i gospodarowania mieniem jednostki;
- 5) pracownicy jednostki w zakresie swojego stanowiska pracy i powierzonych obowiązków.

4. Za bieżące rozwiązywanie zidentyfikowanych problemów odpowiadają:

- 1) kierownicy komórek organizacyjnych, w zakresie swoich kompetencji i w odniesieniu do komórek, którymi zarządzają;
- 2) osoby, którym powierzono określone obowiązki w zakresie gospodarki finansowej i gospodarowania mieniem jednostki;
- 3) pracownicy jednostki w zakresie zajmowanego stanowiska pracy i powierzonych obowiązków;

5. W przypadku zidentyfikowania problemów, których rozwiązanie wykracza poza zakres uprawnień i obowiązków danego pracownika, należy uzgodnić dalszy tok postępowania z bezpośrednim przełożonym, a w przypadkach szczególnych – z kierownikiem jednostki lub głównym księgowym.
6. W jednostce przeprowadzana jest, na zasadach określonych przez kierownika jednostki, raz do roku samoocena kontroli zarządczej.
7. W jednostce funkcjonuje audyt wewnętrzny, zgodnie z ustawą o finansach publicznych oraz Kartą Audytu Wewnętrznego.
8. Źródłem uzyskania zapewnienia o stanie kontroli zarządczej przez kierownika jednostki są:
 - 1) wyniki monitorowania;
 - 2) wyniki samooceny;
 - 3) wyniki audytu wewnętrznego;
 - 4) wyniki kontroli wewnętrznych;
 - 5) wyniki kontroli zewnętrznych;
 - 6) inne istotne informacje.